

Опубліковано у: Проблеми і перспективи функціонування інноваційної системи держави в умовах глобалізації: Тези XIII міжнар. наук.-практ. конф. Луцьк, 27-28 вересня 2007 р. – Луцьк: "Вежа". – 2007. – с. 105-108.

УДК 336.2.027: 502.333

Маслюківська О.П.

старший викладач кафедри екології
Національний університет «Києво-Могилянська Академія»
Email: olena@ukma.kiev.ua

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ОПОДАТКУВАННЯ РЕСУРСОПОТОКУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Останнім часом у різних дисциплінах науки все частіше визначається економічна система як відкрита підсистема скінченної замкненої екологічної системи. Водночас все більше вчених сучасності акцентують увагу на існуванні меж зростання економічної підсистеми, що пов'язане із незмінним обмеженням розміром глобальної екосистеми, а вичерпність певних видів природних ресурсів й здатності довкілля асимілювати забруднення нині вже не викликає сумніву. Проте, необхідні зміни у регулюванні економічної системи, які б адекватно відображали на практиці трансформацію розуміння й усвідомлення екологічних обмежень і ризиків сучасного світу, відбуваються повільно.

Така інерційність головним чином пояснюється майже трьохсотрічним домінуванням в економічній думці та практиці традиційних моделей суспільного виробництва, до мети яких входив ефективний розподіл дефіцитних або рідкісних ресурсів, а стан природних ресурсів та асиміляційна здатність довкілля включені не були. Однак, як слушно зазначає відомий американський вчений Герман Дейлі, «світ переходить від ери, в якій обмежуючим фактором був капітал, створений людиною, до ери, в якій обмежуючим фактором стає природний капітал, що залишився» [1, 95], змушуючи шукати шляхи ефективного розподілу та використання саме природного капіталу.

З огляду на це, мета даної роботи полягає у розкритті необхідності та передумов оподаткування ресурсопотоку в умовах сучасного світу.

Задля підвищення ефективності використання природного капіталу, економісти-екологи із світовим науковим іменем вважають першочерговим кроком зміщення податкових акцентів з оподаткування праці та капіталу на оподаткування ресурсопотоку, який проходить через економічну систему [1, 109-110; 2, 387-388]. Про нагальність розширення податкової бази за рахунок рентних доходів від експлуатації природних ресурсів та забруднення довкілля наголошують у своїх роботах також і українські науковці [3;4].

Але сучасні податкові системи різних країн, у тому числі й вітчизняна, переважно зосереджені на таких джерелах стягування податків, як доходи населення, прибуток підприємств, додана вартість, а не на екологічних податках чи ресурсних платежах. Так, на сьогодні надходження від оподаткування праці та капіталу в країнах ОЕСР складають в середньому 62% від загальних податкових надходжень, коливаючись від 42% у Мексиці до 70% у Японії та США [5]. А от частина екологічних податків у загальних податкових надходженнях країн ОЕСР залишається порівняно незначною, хоча і має тенденцію до зростання. В середньому вона сягає 7% і коливається від 3,5% (США) та 3,9% (Канада) до 10,25% (Данія) і 15,76% (Туреччина)[6]. Екологічна компонента

податкових надходжень в Україні коливається з року в рік в межах 3-4% доходів Державного зведеного бюджету з урахуванням ресурсних платежів, тоді як збори за забруднення складають значно менше одного відсотка всіх податкових надходжень (наприклад, у 2004 р – 0,3% доходів Зведеного бюджету).

Результати наукового пошуку неефективно задіяних або додаткових джерел доходів наочно відбиваються у нещодавно схваленій Кабінетом Міністрів України «Концепції реформування податкової системи України» (2007 р.), яка закладає основи для більш дієвого оподаткування ресурсопотоку. „Реалізація мети реформування податкової системи України, – підкреслюється в Концепції, – вимагає зміщення податкового навантаження з виробництва на споживання, а також на ресурсні та екологічні платежі. Зазначене вимагатиме, в першу чергу, зменшення податкового навантаження на прибуток підприємств та фонд оплати праці, реформування акцизного збору, ресурсних та рентних платежів, плати за забруднення навколишнього природного середовища” [7].

За сутнісним змістом розглянуті положення проекту Концепції реформування податкової системи України є адекватними усталеним світовим тенденціям проведення податкових реформ. Йдеться про так звану еколого-трудова податкову реформу (ЕТПР), відому в англійській науковій та спеціалізованій літературі під терміном “eco-labor tax reform”. Суть ЕТПР полягає в зниженні чи анулюванні певних соціальних податків (наприклад, зниження прибуткового податку з населення, або виплат по соціальному забезпеченню) з одночасним введенням нових податків, пов’язаних з охороною навколишнього середовища, завдяки розширенню бази екологічного оподаткування, але без побільшення загального податкового навантаження. Існують пропозиції про проведення ЕТПР і в Україні [8;9].

Отже, сучасні податкові системи світу за основу беруть оподаткування праці та капіталу, тоді як екологічні виклики об’єктивно вимагають відповідних змін у напрямку оподаткування ресурсопотоку. З огляду на світові тенденції та положення Концепції реформування податкової системи України, нині можна вважати своєчасним поглиблене наукове розроблення еколого-трудова податкової реформи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку. – К.: Інтелсфера, 2002. – 297 с.
2. Bruvoll, A., K. Ibenholt. Green throughput taxation. Environmental and economic consequences // Environmental and Resource Economics.– 1998. –Vol. 12 (4). – pp. 387 - 401.
3. Веклич О. О. Економічний механізм екологічного регулювання в Україні. – К.: Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів, 2003. – 88с.
4. Андреева Н.Н.. Теоретические основы экологического реформирования налоговой и учетной систем в условиях трансформации экономики Украины // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. Випуск 89-1. –Донецьк. ДонТУ, 2005. сс.184-194.
5. Swiss Federal Tax Administration, Tax burden 2006: International comparison // FTA website materials available as of 24.03.07 at http://www.estv.admin.ch/e/dokumentation/zahlen_fakten/inter_steuervergleiche_2006.htm
6. OECD, 2006. Database on economic instruments used for environmental policy and natural resources management <http://www2.oecd.org/econst/queries/TaxInfo.htm>
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування податкової системи» від 19 лютого 2007 р. № 56-р // Сайт Державної податкової адміністрації України, доступно станом на 24.03.07: <http://www.sta.gov.ua/news.php3?11805>
8. Вовк В.І. Екологічна економіка - від доктрини до політики // Наукові записки. Том 29. Біологія та екологія. – К: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». – 2004. – С. 65-73.
9. Маслюківська О.П. Передумови впровадження еко-трудова податкової реформи в Україні та досвід Європи. // Наукові записки. Том 43. Біологія та екологія. – К: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». – 2005. – С. 54-58.